

Stockholm 12 september 2024

Fackförbundet Scen & Films remissvar angående SOU 2024:34 Ansvar och oberoende - public service i oroliga tider

Inledning

Fackförbundet Scen & Film (härefter Scen & Film) är ett fackförbund för yrkesverksamma inom scen- och filmområdet. Medlemmarna är upphovspersoner, artister, teknisk och administrativ personal inom svensk scenkonst, film, radio, TV och bio. Förbundet organiserar sammanlagt drygt 9000 medlemmar som arbetar i olika anställningsformer och/eller som uppdragstagare.

Scen & Film har givits möjligheten att yttra sig över den parlamentariska public service-kommitténs betänkande *Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider*, SOU 2024:34.

Public service-utredningen presenterar ett stort antal förslag men Scen & Film väljer att endast kommentera de som närmast berör förbundets medlemmar, och avstår ifrån att närmare kommentera övriga förslag. I övriga frågor hänvisar förbundet till yttrandet från Klys – Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, där förbundet ingår som ett av 14 medlemsförbund, samt TCO där förbundet också är ett av medlemsförbunden.

Sammanfattande synpunkter

Scen & Film framför i detta remissyttrande huvudsakligen följande synpunkter och förslag till ändringar för regeringen att beakta i det fortsatta beredningsarbetet.

En utgångspunkt för Scen & Films ställningstaganden är vikten av en stark och oberoende public service i allmänhetens tjänst. Public service-bolagen står inför stora utmaningar och en förutsättning för att de även fortsatt ska vara relevanta är att man har tillräckliga resurser som möjliggör ett brett och intressant innehåll för alla mediekonsumenterna. Det förutsätter att de som arbetar i branschen har trygga arbetsförhållanden och goda villkor.

Inledningsvis vill Scen & Film framföra att vi är mycket bekymrade över att kommittén inte lyckats nå enighet kring ett förslag om public service-verksamheten som en bred majoritet i riksdagen kan ställa sig bakom. Regeringen bör noggrant överväga vilka

negativa konsekvenser detta kan få om man väljer att gå vidare med förslag som har svaga och smala majoriteter i riksdagen.

Scen & Film kommenterar särskilt några frågor i betänkandet:

- Scen & Film anser att det är nödvändigt att i ett fritt och demokratiskt samhälle ha ett starkt och oberoende public service som har ett brett uppdrag. För detta krävs en god och stabil finansiering. Förslaget till medelstildelningen är otillräckligt för att uppnå målen. Extra medel krävs för beredskapsuppdraget och förstärkandet av den digitala infrastrukturen.
- Scen & Film delar kommitténs bedömning att det breda innehållsuppdraget bör bestå under kommande sändningsperiod och förespråkar ett förstärkt kulturuppdrag. En utvidgning måste dock motsvaras av ökade ekonomiska resurser.
- Scen & Film avstyrker förslaget om att ta bort målformuleringar kring jämställdhet och mångfald.
- Scen & Film anser att dagens granskningssystem är adekvat och välfungerande och avstyrker således förslag som innebär ytterligare granskning.
- Scen & Film delar bedömningen att public service-bolagen ska fortsatt stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet. En livskraftig produktionsmarknad förutsätter dock tillräckliga resurser för att de som producerar innehållet ska ha goda arbetsvillkor och följa kollektivavtal och lagar på området.
- SVT har en avgörande betydelse för att de nationella kultur- och filmpolitiska målen ska uppnås. SVT bör öka sin produktion av film, drama och dokumentär.
- I sändningstillstånden måste klart uttalas att programföretagen ska ingå och tillämpa kollektivavtal och andra avtal samt hedra upphovsrättsliga lagregler. Detta krav måste även gälla för de externa produktionsbolag som programföretagen anlitar, eftersom programföretagens ansvar bör gälla för hela produktionskedjan.
- Scen & Film anser att med den position public service-bolagen har ska de vara ett föredöme gällande upphovsrätten och ge rimliga ersättningar till upphovspersoner.
- Public service ska fortsatt prioritera sina egna plattformar men ska inte ha krav på återhållsamhet i relation till externa plattformar.
- Scen & Film ser med oro på kostnad för marknätet och ser behov av utredning kring detta för att säkerställa att finansiering inte tas från ordinarie tilldelning om kostnaden för marknätet skulle stiga.

Utöver detta föreslår Scen & Film, för att stärka oberoendet, att en bestämmelse om oberoende för public service ska införas i grundlagen.

Scen & Films synpunkter på utredningens förslag

Utgångspunkter för ställningstaganden

Ett starkt och oberoende public service är en nödvändighet för att vårt demokratiska samhälle ska fungera. Tillsammans med andra medier bevakar företagen maktens institutioner, och ger möjlighet till en nyanserad och öppen samhällsdebatt. Ett starkt public service stärker också andra medier och ökar kunskapsnivån hos medborgarna vilket är centralt för ett fritt demokratiskt samhälle. Scen & Film delar den bild som i dessa frågor presenteras i de inledande kapitlen men konstaterar att flera av förslagen inte ligger i linje med ett starkt och oberoende public service.

En förutsättning för att public service-bolagen även fortsatt ska vara relevanta är att de har tillräckliga resurser som möjliggör ett brett och intressant innehåll för alla mediekonsumenter. Det förutsätter att de som arbetar i branschen har trygga arbetsförhållanden och goda villkor.

Public service är en ovärderlig del av den svenska demokratin därför behövs starkare ekonomiska och juridiska skydd för att upprätthålla dess funktion och oberoende.

Starka och självständiga public service-företag är av största betydelse för ett demokratiskt samhälle, detta är något som det finns en bred samsyn kring bland den svenska allmänheten och i huvudsak hos de politiska partierna, vilket redovisas i betänkandet. Utvecklingen på mediemarknaden medför att det är nödvändigt att säkerställa grunderna för en public service-verksamhet med både bredd och kvalitativt utbud och som präglas av pluralism och kulturell mångfald. Mot den bakgrunden välkomnar Scen & Film att utredningen lyfter fram public service grundläggande värden och att det breda uppdraget ska bestå. Men för att detta ska uppdrag ska kunna uppfyllas krävs en stabil och stark finansiering.

Vi anser att den föreslagna medelstildelningen är otillräcklig för att möta både nuvarande och framtida behov, särskilt vad gäller beredskapsuppdraget och förstärkningen av den digitala infrastrukturen. Forsvarsberedningen påtalade särskilt public service-bolagens avgörande roll för den svenska beredskapen, en uppfattning som Scen & Film delar. Utan tillräckliga resurser riskerar dock public service att inte kunna fullgöra sitt samhällsuppdrag.

Vi föreslår att särskilda medel avsätts utöver den ordinarie finansieringen för beredskapsuppdraget och förstärkningen av den digitala infrastrukturen. Detta är nödvändigt för att säkerställa att public service har de medel som krävs för att upprätthålla sin verksamhet, även under extraordinära förhållanden.

Scen & Film ställer sig tveksamma till en så lång period om 8 år för medelstildelning. Med en så pass lång tillståndsperiod ökar osäkerheten, kostnaderna kan med anledning

av exempelvis säkerhetsläget och AI stiga dramatiskt. För att en sådan lång period ska fungera krävs en avstämning som ger möjlighet till justering efter 5 år.

För att stärka public service oberoende ytterligare anser vi att en reglering om oberoende bör införas i yttrandefrihetsgrundlagen. En sådan bestämmelse skulle vara en stark markering av statsmakterna, om vikten av ett starkt och oberoende public service som en hörnsten i ett demokratiskt samhälle.

Public service programinnehåll och kulturuppdrag

Scen & Film delar utredningens bedömning att det breda innehållsuppdraget bör bestå under kommande sändningsperiod. Utgångspunkten ska vara att public service inte ska styras av att maximera antalet tittare, lyssnare eller klick utan i stället se till hela publikens behov och intressen för att på så vis kunna vara relevant för alla, liksom tillgängligt för alla oavsett funktionshinder. Public service måste ha utrymme att tillhandahålla ett innehåll med både bredd och spets där också nyskapande form och innehåll ryms. Det är dock av största vikt att public service-uppdraget innebär att utbudet håller en hög kvalitet oavsett programformat.

Scen & Film välkomnar att kommittén lyfter fram public service-bolagens uppdrag att tillhandahålla ett mångsidigt kulturutbud. Scen & Film anser att det är nödvändigt med ett programinnehåll som ska inge förtroende hos hela befolkningen. Då krävs att de olikheter som finns i befolkningen också kommer till uttryck i hela programverksamheten. Vi ser inte att kommittén på ett övertygande sätt kan motivera att dagens målregleringar kring jämställdhet och mångfald ska tas bort. Scen & Film anser att dessa ska kvarstå. Förbundet anser också att det saknas skäl för att inte göra samma satsning på alla minoritetsspråk som för jiddisch. Scen & Film anser därför att samtliga minoritetsspråk ska ges samma satsning som kommitténs förslag gällande jiddisch.

Scen & Film noterar att betänkandet innehåller påfallande lite om public service-företagens kulturuppdrag. Den viktiga och unika verksamheten vid Sveriges Radio Drama nämns till exempel inte alls.

SVT, SR och UR är mycket viktiga nationalscener för musik, scenkonst, film, bildkonst och litteratur av alla de slag. Scen & Film förespråkar därför ett fortsatt förstärkt kulturuppdrag. En utvidgning måste också följas av ökade ekonomiska resurser.

Det bör uttryckligen framgå i villkoren att programföretagen ska främja konstnärlig och litterär förnyelse med konstnärliga och litterära uttrycksformer på en hög nivå.

I kulturansvaret ligger också ett ansvar för att de konstnärligt yrkesverksamma som skapar och medverkar i program i public service-TV och radio erbjuds rimliga villkor när det gäller upphovsrättsliga - såväl ideella som ekonomiska rättigheter - och arbetsrättsliga regler och avtal.

I sändningstillstånden måste därför tydligt uttalas att programföretagen ska ingå och tillämpa kollektivavtal och andra avtal samt följa upphovsrättsliga lagregler. Detta krav

måste även gälla för de externa produktionsbolag som programföretagen anlitar, eftersom programföretagens ansvar bör gälla för hela produktionskedjan

Under en längre period har Scen & Film sett den oroande utveckling med att SVT lägger ut produktioner på externa bolag utan att tillföra tillräckliga resurser för att följa rådande kollektivavtal. Det är en djupt olycklig utveckling som riskerar att ge ett programutbud med lägre kvalitet.

SVT har en allt viktigare roll för en livskraftig svensk produktionsmarknad och bör satsa mer på film, drama och dokumentär

Scen & Film vill särskilt framhålla att SVT har en avgörande roll för svensk film och drama- och dokumentärproduktion och att de under kommande tillståndsperiod fortsatt ska bidra till utvecklingen av svensk film-, drama- och dokumentärproduktion. SVT:s roll som producent och beställare av svensk film är av stor betydelse för hela den inhemska filmbranschen.

Som utredningen konstaterar har mediamarknaden förändrats mycket med en ökande andel engelskspråkig produktion. För att allmänheten ska ha tillgång till ett brett utbud av svenskt innehåll krävs ett public service som satsar på svensk film, drama och dokumentär. Scen & Film anser att, inom ramen för kulturuppdraget, public service ska satsa mer på att producera och tillgängliggöra svenskt originalmaterial. Genom sin finansiering och sitt breda uppdrag har public service-företagen en möjlighet att stå för långsiktighet och kontinuitet på produktionsmarknaden, till exempel genom att tillgängliggöra innehåll som inte självklart har kommersiell bärkraft. Det gäller inte minst tv-drama, lång spel- och dokumentärfilm som är kostsamma att göra och därmed att få lönsamhet i.

En livskraftig produktionsmarknad för alla delar som omfattar samtliga public service-bolagens verksamhet förutsätter dock tillräckliga resurser för att de som producerar innehållet ska ha goda arbetsvillkor och följer kollektivavtal och lagar på området. Det är ett ekosystem med flera olika delar som måste fungera. En förutsättning för den kulturella och kreativa näringen är att det finns kulturskapare som har ett hållbart arbetsliv, både socialt och ekonomiskt. Det är således avgörande att, som nämnts ovan, public service-bolagen erbjuder rimliga villkor och att även de produktionsbolag som anlitas har kollektivavtal.

De upphovsrättsliga ersättningarna och erkännanden blir allt viktigare, särskilt i ljuset av AI. I och med den särställning public service-bolagen har anser Scen & Film att dessa ska vara föredömen gällande upphovsrätten och ge rimliga ersättningar till uphovs personer.

Dagens granskningsystem är adekvat och välfungerande

Public service-företagen stora förtroende hos allmänheten ska ses i ljuset av dagens granskningsystem. Scen & Film anser att dagens system och regler för granskning således är adekvata och i huvudsak välfungerande. Scen & Film ställer sig mycket

skeptiska till att de förslag om ökad granskning skulle medföra stärkt legitimitet. Scen & Film bedömer att en utökad granskning skulle ske på bekostnad av försämrad kvalitet och konstnärligt nyskapande.

Andra plattformar

Scen & Film instämmer i kommitténs bedömning att public service-företagen bör prioritera sina egna plattformar men delar inte förslaget med en återhållsamhet på externa plattformar. Scen & Film ser det som nödvändigt att tillgängliggöra sitt innehåll för hela den svenska befolkningen. Utredningen påvisar i de inledande delarna att unga personer i hög grad använder sociala medier för inhämtning av information. Det vore därför både olyckligt och olämpligt att tekniskt begränsa public service närvaro i dessa medier, särskilt med tanke på uppdraget att motverka desinformation.

Marknätet

Scen & Film ser med oro på ökad kostnad för marknätet och risken för att aktörer lämnar Terracom. De extra kostnader det skulle innebära kan inte utan extra medelstildelning påläggas public service-bolagen.

Scen & Film välkomnar därför beskedet om en utredning kring distributionen.

Enligt uppdrag

Simon Norrthon
Ordförande
Fackförbundet Scen & Film

/Camilla Brown
Förbundsdirektör